Број 241. У Новом Саду у четвртак 30. октобра 1908. Година XLIII

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте сваких ситних слова,

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

(Писмо уредништву „Заставе“.)

XVIII.

И опет је у Хрвтској и Славонији неколико Срба затворено, а у Угарској је сабор отворен.

Срби су затворени, замислите само, на — троструку сумњу. Читао сам неколико судских решења у тој ствари. И у сваком пише ово: Потврђује се истражни затвор јер:

Постоји оправдана сумња, да постоји велико-српска пропаганда у велеиздајничкој намери;

Постоји оправдана сумња, да је Пера ил Паја доиста изговорио речи којима га беде;

Према томе постоји оправдана сумња, да је Пера ил Паја члан велико српске пропаганде, у велеиздајничкој намери.

На ово могу рећи само толико: Постоји оправдана сумња, да ли ми живимо у Европи; а постоји још оправданија сумња: Да ли ми живимо у двадесетом веку?

Но велика и оправдана сумња постоји и у томе: Шта ће све закључити угарски сабор у овом свом заседању. Пред сабор ће изнети пре свега два законска предлога. Предлог о општем, тајном гласању и предлог о утеловљењу Босне и Херцеговине.

Што се тиче општег, тајног гласања, то опште, тајно гласање неће бити ни опште ни тајно. Као кућа без крова и зидова. По томе предлогу о општем тајном гласању, које није ни опште ни тајно, није главно, да неко буде човек и држављанин, него је главно, да зна читати и писати.

По томе предлогу министровом, неки неће имати ни један глас, а неки ће имати више гласова. Многи непросвештени говоре, да то не може бити. И вајкају се: откуд може бити плуралитет. Дабогме за онога ко не зна — не може бити.

Али питам ја: како то да у Турској и код муслимана постоји плуралитет у ствари жена. Па кад неко може имати, тамо ни једну жену, неко једну, а неко више жена, зашто не би код нас неко могао имати ни један глас, неко један а неко богме и више. Дакле кад може да буде у Турској многоженства, зашто не би могло да буде у Угарској — многогласија. А то ће тек сваки паметан признати, да је паметније увести многогласије, него многоженство, нарочито данас, кад су жене почеле носити шешире са ободима широким као сунцобран, а на ободима читав кокошињак пилића, ћурана и осталих тица. Дакле као што видите, зна влада шта ради.

Угарском сабору биће поднесен и законски предлог о приспајању Босне и Херцеговине. Дакле да се те покрајине приспоје, нами приспоје, само се тамо неће казати коме. Али свакојако некоме из наше куће, т ј. монархије.

Ја врло добро верујем да ви то не разумете, зато ћу вам то ја сад предочити једним примером. Моја тетка Грбљанка имала је две ћери: Грљанку и Гркљанку.

Једнога дана донесе тетка једну женску мараму. И Гркљанка и Грљанка навалише на њу и питају чија је. Тетка каже: Наша марама.

— Како наша? питају је обе ћери.

— Јел моја? пита Гркљанка.

— Јел моја? пита Грљанка.

А тетка каже: Драге моје, то ћемо још видети. Нећу да се сад позавадите око те мараме, то ћемо оставити за доцније.

— А шта ће бити донде док се не реши, чија ће бити, питају девојке.

— Знате шта децо. Донде се служите њоме обадве. Биће вам заједничка.

— Ето, тако отприлике као са том марамом, удешава законски предлог да буде са Босном и Херцеговином.

И сад мислим, да мало разумете ствар. Ал кад сам већ почео да говорим о оној марами, која се вас управ и не тиче, јер је друго по среди, ипак ћу вам рећи шта би на после тку њом Знам да сте радознали, а ко није радознао, од воље му је не мора читати.

Дакле због те мараме било је између Грљанке и Гркљанке и повуци и потегни. Хтела мараму и Гркљанка и Грљанка. Никад да се сложе. Отимале се о њу и носиле је, било је ова вуци себи, она себи, те је било тешко и марами а тешко и Грљанци и Гркљанци. И завадиле се сестре. И поцепала се марама, и још нису знали чија је.

Но као што рекох. Ово је онако узгред. То се вас не тиче.

Све више избија клин кроз врећу.

Кад год је „Застава“ и најблаже осуђивала незгодну политику самосталне странке, добила би неоправдане приговоре, да „Застава“ самосталцима пребацује из зависти, из мржње и сличног. Кад год је „Застава“ добацила самосталној странци да се или невешто или наивно држи у коалицији, јер се у свему запоставља свака српска ствар, јер коалиционе хрватске странке политизирају на рачун српског народа у Хрватској и Славонији, орган самосталаца је све и сва добацивао радикалној странци, само не би признао добру намеру „Застави“ и радикалној странци.

„Застава“ је увек чињеницама, своје тврдње поткрепљивала. Те тврдње су поткрепљивале саме чињенице и речи оних хрватских странака, које су са самосталном у коалицији. Па ево нас и опет са тврдњом: да коалиција политизира на рачун српског народа и да самостална странка мора све то да оћути и да трпи.

Ових дана је била седница средишњег клуба хрв. странке права у Загребу. Том је приликом извештач био Загорац, који је држао исцрпан извештај о раду коалиције и ове странке. И шта нам пада у очи? Загорац отворено изјављује, да је сложни рад са Србима само нужда. Није, даклем, коалицији са самосталном странком узрок потреба и такт, но нужда. Из овога зар не излази јасно, да ће слога са Србима бити само дотле, док су Срби нужни Хрватима. Престане л нужда, престаће и слога, а без обзира да л је ова слога нужна Србима. И која је то нужда, да хрв. странка права обдржава слогу са Србима, са самосталцима? То је питање Босне и Херцеговине, тих хрватских земаља, како их назива Загорац. Хоће ли странка и овде да успешно ради, мора доћи до снажног рада читавог народа (мисли хрватског, без обзира на Србе). А како је у Босној и Херцеговини $^2/_3$ пучанства Срба, то, вели Загорац, морамо и можемо дјеловати само у слови са Србима, са самосталцима, јер би све $^2/_3$ пучанства били наши противници.

Ко и најобичније расуђује, мора закључити, да су самосталци мост, којим би хрватска странка права хтела да дође до Срба у Босној и Херцеговини. Ко и најобичније знаде да мисли и зрело да расуђује, мора доћи до закључка, да је нужда слоге самосталаца у хрватској-српској коалицији политичка услуга, какове не сме да чини српска странка, а фактички је чини самостална странка.

За то, јер је још времена, јер није још последњи час, самосталци, прогледајте и крените другим путем. До сада вам крљав беше. Сваки ваш траг ово потврђује. Бадава је све крити, кад сазвезница на сваком кораку издају, да не радите како треба да ради, права српска народна политичка странка.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Србија и Аустроугарска.

Бечки и пештански листови доносе, како се Србија отворено и грозничаво оружа. То оружање иде у толикој мери, да се више не може веровати у мирне намере Србије. С тога је аустроугарска влада упозорила Русију, Француску и Енглеску на оружање Србије и ове ће државе без сумње преко својих посланика опоменути српску владу. Аустроугарска ће у осталом још сачекати, да се др. Миловановић врати са свог пута по Европи у Београд Тада ће он положити рачун о успеху свог путовања и влада у Србији моћи јасно да проучи положај. И тада се ствар мора расчистити. Тада ће бити и време, да аустроугарски посланик у Београду гроф Форгач, заиште тачно разјашњење и умоли српску владу да се изјасни о својим смеровима. Још веле, како ће се др. Миловановић за дан два вратити у Београд. У свом писању још истичу, како се краљ Петар нада можда још увек чврсто, да ће мир одржати, но судећи по наглом оружању Србије, може да победи она странка која је за рат. Неки од њих износе, како можда Србија тим оружањем хоће да покаже великим силама, да је она готова на све, па и на најскрајње границе. Трећи опет нападају владу у Србији, и веле, да се то нагло оружање може дешавати само са знањем њечим. Можда она држи, да ће моћи сузбити ратоборну странку, но у том се може и преварити. Цело писање бечких и пештанских листова своди се на то, да је оружење Србије почело да привлачи на себе најозбиљнију пажњу.

Оружање Србије.

Будимпештански листови имају из Београда вест, да су у Ристовац стигли већ шеснајест вагона Шнајдерових топова за Србију, а за који дан стижу још 40 вагона. Још се вели, да су то они топови, који су у Аустрији били задржавани, па после на захтев француске овој вратили.

„Пестер Лојд“ доноси, како се Србија нагло оружа. У Ниш је стигло већ 198 брзометних топова, од којих је један део отправљен у Шабац а други у Крагујевац. Сви припадници трећег позива добили су оружје и наређено им је, да се задржавају код својих кућа. А они који се налазе у иноземству, позвати су да кући дођу.

Држање Русије.

Бечки листови имају вест из Петрограда, како је Извољски одгодио свој говор у думи, по налогу царског двора. Говор тај био је већ једном прегледао крунски савет и овај ће тај говор још једном да прегледа.

Србија и Црна Гора.

Краљ Никола послао је престолонаследнику Ђорђу овај брзојав: На твоме путу у милу нам братску Русију, пратили су те за сво време, моје драго унуче, моје топле жеље и молитве, као и васцеле Црне Горе и свега Српства. Радосно поздрављам твој срећан повратак и честитам успеху за нашу свету ствар и праведне интересе, као и симпатије, које си налазио у крилу мајке нам Русије. Срдачно те поздравља и љуби твој ђедо.

Русија и Србија.

Руски цар је одговорио на брзојавну захвалу краља Петра што је престолонаследник Ђорђе, тако пријатељски био примљен у Русији. У одговору вели цар Никола, како му је посета престолонаследникова била врло пријатна и према Србији гаји сталне симпатије (пријатељство) и интересовање. Истиче своје чврсто уверење, да ће се умереном политиком моћи успети, да се очува мир.

И престолонаследник Ђорђе добио је од руског цара брзојав, у коме цар Никола вели, како му је престолонаследник својом посетом учинио велико задовољство. Цар Никола је још рекао, како се нада у мирно држање српскога народа у данашњим тренутцима

Србија и Турска

Бечки и будимпештански листови проносе вест „Малог Журнала“, како је пут Новаковићев и његов задатак уродио плодом, и да је дошло до савеза између Турске и Србије. Једни од њих веле, како ова вест још није потврђена а други примећују, како није ни оповргнута.

Клубу посланика

српске народне радикалне странке на српском народно-црквеном сабору

у Ср Карловцима.

Иланчанска српска православна црквена скупштина следећи родољубивом позиву новосадске српске православне црквено школске скупштине и пријатним својим осећајима — одржала је у недељу 19. октобра (1. новембра) 1908. године своју редовну годишњу главну скупштину, у којој је једнодушно донела одлуку овим путем изјавити српској народној радикалној странци на њеном родољубивом, мудром и пожртвовном раду на српском народно црквеном сабору — своју најтоплију захвалност, признање и неограничено поверење, што је у часу љутог искушења — када се народољубива самостална странка и друге њој равне трудише злонамерно разним смицалицама да скрше српску народну радикалну странку, а са њоме и српској народно црквеној автономији за навек отпоје „Вечна јој памјат“ — стала на бранич народне автономије.

Радите и на даље у томе правцу руку под руку са новоизабраним српским патријархом, а вами ће вазда бити на руци васколики српски поштен свет, чији искрен благослов прати вас на том трновитом, али и славе пуном путу. — Примите наше искрено поздрављe, којим вам из дубине српске душе кличемо: Живела српска народна радикална странка! Живео њен и наш избраник, Лукијан Богдановић, српски митрополит патријарх!

Из редовне седнице српске православне црквене скупштине у Иланчи, држане 19 октобра (1. новембра) 1908 године

Марко Игњатов, председник; Милош Крстић, перовођа. Присутни одборни чланови: Ананије Прванов, Мита Живков, Жива Бокоров, Светозар Субин, Вељко Граоров, Љубомир Милосављев, Милан Прванов, Милан Чавин, Ананије Попов, Тана Бокоров; Ника Прванов, потпредседник Чланови скупштине: Милан Новак в, Аркадије Новаков, Сима Путников. Љубомир Станојев, Коста Ајваз, Гига Милосављев, Светозар Чобанин. Мита Илијин, Ника Ђурђев, Коста Грујић, Јоца Момиров, Мојсило Прванов, Лазар Миклевић, Љубомир Бугарин, Милан Прванов, Светозар Живојнов, Жива Царан, Љубомир Ракић, Лазар Грујић, Светозар Радованов, Мита Јованов, Аркадије Живојнов.

Повереница

срп. нар. радикалној странци

Пишу нам из Перлева: На Петковачу одржана је овде ванредна црквена скупштина, на којој је једногласно решено, да се прими повереница новосадске црквене општине, те да се на тај начин одобри рад сабора и изрази поверење саборској већини, српској народној радикалној странци.

Повереница

срп. нар. радикалној странци.

Пишу нам из Фердина: Црквени одбор наш у данашњој седници на предлог председника једногласно је донео ову одлуку: „Одбор једногласно решава, да се придружује српској православној црквеној општини у Новом Саду и изрази захвалност саборској већини, српској народној радикалној странци на родољубивом њеном раду а осуди неродољубиви рад самосталне странке Овај се закључак има и главној редовној годишњој скупштини на усвојење поднети“.

Одгођена главна скупштина друштва „Рада“

Председништво „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, извештава нас, да главна скупштина друштва „Рада“, која је заказана за недељу 2 (15.) новембра у Новом Саду, не може се одржати. Кад ће бити главна скупштина, то ће се обнародовати

Како смо ми извештени, главна скупштина друштва „Рада“ не може се одржати, јер политичка власт смета Против ове сметње, тражиће лека главна скупштина друштва „Рада“ на надлежном месту.

Прекидање наставе у овдашњим основним школама

Као што смо већ у нашем јучерањем броју јавили, у уторак пре подне прекинута је настава у свима новосадским основним школама и сва су деца на неизвесно време распуштена. Томе је дала повода та околност, што се заразна болест шарлах у последње време тако јако почела ширити, да је наступила бојазан, да би та околност, што деца иду у школу и скупљају се, могу једно од другог да добију болест Родитељи наше деце ваља сада да буду јако опрезни и да пазе на своју децу а тиме, што деца не иду у школу, деца у настави много губе, те је дужност родитеља да они сада — колико им је могуће — упућују децу бар у читању и писању, како би се деца ипак у неколико бавила својом књигом и науком, а то треба родитељи тим пре да чине, што ће деца ове школске године у настави врло много пропустити услед прекидања наставе. Изгледа, да се школе пре Нове Године неће ни отворити

Општи страјк на Ријеци

На Ријеци су 10. о. м. сви радници соцјалисте у корист заузимања становишта општег права гласа ступили у страјк, који ће трајати до 11. о. м до подне. Страјк је по плану требао почети тек после подне 10. о. м, но већина радника је још до подне отпочела с рајковати; међу последњима нису до подне учествовали радници лађарске творнице Данубиуса и раденици творнице петролеума, но у подне су се и они прикључили страјку. Радници су са Зичијева трга у великим групама почели ићи по улицама, где су кочијаше заустављали, а трговце приморавали да радње затворе. Полиција је спремна да у случају изгреда начини ред Са Зичијева трга су отишли радници пред хотел Европу, те су пред њом наишли на заменика полицијског капетана Деренчина и бацали су на њега камење. На то је стигло једно оделење полиције те је демонстранте растерало и већину ухапсило Један полицај је рањен. За тим су радници отишли пред фабрику пиринца, и ту су једна кола зауставили. Том приликом је један радник ухапшен. Због радничких изгреда је читава Ријека у опадном стању. По граду ходају детективи Један детектив је при изгредима рањен. Прозори и излози многих радња су полупани. И на пристаништу је рад обустављен, једино је оним лађама дозвољено искрцавање које носе болеснике По подне у четир сата су творница петролеума и творница лађа Данубиус обуставиле промет.

Нападнути бански заступник

Из Загреба јављају, да је јуче до подне била судска расправа у ствари Црнковићевог и Јуришиног спора. Јуриша је наиме из политичких разлога 30 септембра о г. на улици творно напао на Црнковића. Да је Јуриша ово из политичких узрока учинио сведоче његове речи, које је при нападају на Црнковића рекао: „Ево ти за твој политички рад Суд је Јуришу због нападаја на пет месеци робије осудио. Расправа је текла овако: После прочитане оптужбе устаје Јуриша и прича, како је тридесетог септембра у листу „Уставности“ читао један чланак, у коме га називају пијанцем и махнитим. Одмах по прочитању чланка се нашао са Црнковићем, те пошто је знао да исти има утецаја на исти лист, нападне на њега, те га исћуша и с десна и с лева и назове га никоговићем. Али пориче да је заменику банском рекао: „Ево ти за твој банско заменички рад“. За тим је преслушан Црнковић. Црнковић тврди да Јуришу одавна познаје и да је Јуриша учинио из политичких разлога на њега нападај. А о томе сведоче и његове речи: „Ево ти за твој банско заменички рад“. — Судац Акурти увиђа да је ствар политичке природе, те јуришу осуђује на пет месеци тамнице. После изречене осуде су универзитетлије другови Јуришини викали: Живео Јуриша! Браниоц Јуришин Винковић уложио је ништавну жалбу

Време.

Према телеграфском извештају од 11. новембра може се очекивати благо на западу, на југу на више места киша.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 11 новембра 1908. год.

(Брзојавни извештај.)

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 к. 15 п. до 20 к 30 п.
Раж средње каквоће 20 к. 05 п до 20 к. 10 п
Јечам за храну 17 к 05 п. до 16 к 20 пот
Јечам за кување пива 15 к. 70 п до 15 к. 95 п.
Зоб прве каквоће 16 к. 05 п. до 17 к. — п.
Зоб средње каквоће 16 к. 10 п. до 16 к 45 п.
Кукуруз домаћи 13 к. 80 п. до 14 к 40 п.
Жито за октобар 25 к 32 п. до 25 к. 34 п.
Раж за октобар 1908. 21 к 02 п. до 21 к. 04 п
Кукуруз за август 1908. 14 к. 90 п до 14 к 92 п

Све од 100 кила.

Календар „РАД“.

Увелико се штампа и ускоро ће изаћи календар „РАД“. У њему ће бити врло одабрана садржина и врло лепих слика. Поруџбине треба слати: Управи деоничарског друштва „Рада“ у Руми.

ДВА САЏИЈСКА ПОМОЋНИКА

СРБИНА

један старији, један млађи потребују часовничарско јувелирској радњи

Мих. М. Пешковића

Београд — Теразије.

1425 5

ЗА МОЈУ

Кројачку радњу

потребујем 2 млађа помоћника за цивилан посао. Могу одма ступити. Место стално.

Радивој Галетић

1464 2—3 **Ириг — Срем.**

КРОМПИРА

нова роза, нуди вагонима рана најјефтиније

Александар Мудрок.

928 42— **Митровица. (Срем).**

ЧИТАЈ ПА НАРУЧИ!

КАФЕ ТРЕБА СВАКОЈ КУЋИ.

Кафа у врећама од 5 кила франко уз поузеће.

Арабија I-а	1	кила	Круна	2·60
Сантос	1	„	„	2·50
Сантос перла	1	„	„	2·90
Либерија огромно зрно	1	„	„	5·10
Куба средња	1	„	„	3·20
Куба прима I-а	1	„	„	5·60
Куба перла	1	„	„	3·90
Порторико -а	1	„	„	3·70
Порторико перла	1	„	„	3·80
Куба I-а пржена	1	„	„	3·80
Куба средња пржена	1	„	„	3·20

У 1 пакет да ем и 2—3 врсте, засеб о спаковане.

Кафе су нефарбане.

Зејтин (УЉЕ). У лименима кантама од 5 кила франко:

5 кила столног финог	Кр	9·—
5 „ Бари-италијански	„	10· -
5 „ Ница француски	„	12·—

Чај (ТЕЈ): Руски караван чај 1/4 кгр. 2·50
Мандарин кина чај 1/4 „ 3·.0
Најбољи Пеко Меланж чај 1/4 „ 5·

Уз 5 кила кафе може се и 1/4 кгр. теја припаковати, чиме се ушпара поштарина

За цењене поручбе моли

Александар Милутиновић и др.

Fiume, Via Pomerio.

1280 9—15

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.